ՆՈՐ-ԴԱՐ

№ 146 ՏԱՍՆԵՒԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ Շաբաթ, 12 Հոկտեմբերի 1902 Շաբաթ, 12 Հոկտեմբերի ՏԱՍՆԵՒԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ № 146

Տարեկան 10 ռուբ., վեց ամիսը՝ 6 րուբլի, երեք ամիսը 3 ր. 50 կոպ., ամիսը՝ (Թիֆլիսում) 1 ր., հատով 5 կ.։ Բաժանորդ են գրւում Թիֆլիսում միմիայն խմբագրատանը։

Խմբագրութեան հասցէն՝ Тифлисъ, Редакція «Норъ-Даръ» կամ Tiflis, Rédaction «Nor-Dar»

Խմբագրութիւնը բաց է ամեն օր (բացի տօն օրերից) ժամը 9-ից մինչև 2-ը։ Յայտարարութիւնները ընդունւում են ամեն լեզուներով։ Յայտարարութիւնների բառին 2 կ., րեկլամները համաձայնութեամբ։

Պիրակի, Հոկտեմբերի 13-ին, Թիֆլիսի առաջին կարգի վաճառական

ԷԱԳՈՐ ՄԱՐՏԻՆԻՉ ԱԿՈԲՈՎԻ

մահուան քառասուներորդ օրը, Մոդինու ս. Գէորգ եկեղեցում կը կատարուի ս. պատարագ և յետոյ հոգեհանգիստ, որի մասին պատիւ ունի ծանուցանելու ծանօթներին և ազգականներին, հանդուցեալի բոյոր որդի Գաւիթ Եսայեան Առաքելեանը։ Պատարագը կը սկսուի 11 ժամին, իսկ հոգեհանգիստը 12-ժամին ցերեկուայ։ 1046 1—1

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Թիֆլիսի քաղաքագլխի պաշտօնակատարը

որանով յայտարարում է պ. պ. ընտրողներին, որ 1902 թ. հոկտեմբերի 13-ին, կիրակի օրը, առաւօտեան ժամը 10-ին, նշանակուած են Թիֆլիսի քաղաքային խորհրդի 1902—1906 քառամեակի իրաւասունների լրացուցիչ ընտրութիւնների **ԵՐՐՈՐԴ** թեկնդի վերաբերմամբ՝ ընտրելու համար մի իրաւասու և ոչ պակաս քան իրաւասութեան վեց կանդիտատ, իսկ նոյն օրը ժամը 5-ին նշանակուած են լրացուցիչ ընտրութիւնները **ԵՐԿՐՈՐԴ** թեկնդի վերաբերմամբ՝ ընտրելու համար դարձեալ ոչ պակաս քան երկու իրաւասութեան կանդիտատ։ Լրացուցիչ ընտրութիւնները տեղի կունենան քաղ. խորհրդի դահլիճում։ Մուտքը Վեկեամինովսկայա փողոցից։ Ընտրողները բարեհաճում են իրենց հետ վերցնել մուտքի այն տոմսակները, որոնցով նրանք մտել էին սոյն տարուայ սեպտեմբերի 26-ին և 29-ին եղած ընտրողական ժողովները։ Իսկ այն անձերը, որոնք դեռ ևս չեն վերցրել մուտքի տոմսակները, կարող են ստանալ այդպիսի տոմսակներ քաղ. վարչութեան դիւանատունը մինչև հոկտեմբերի 13-ը։ Ընտրութիւնների օրն արկղիկներ կը դրուեն բոլոր այն թեկնածուների համար, որոնք արդէն նախօրօք յայտնել են իրենց համաձայնութիւնը ընտրողական 2-րդ և 3-րդ թեկնդրում իրաւասու քուէարկուելու։ Այն անձերը, որոնք դեռ ևս չեն քուէարկուել, բարեհաճում են գրաւոր կերպով յայտնել քաղաքագլխի պաշտօնակատարին (1041) իրենց համաձայնութիւնն իրաւասու ընտրուելու համար։ 3—3

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՄՈՒՍՈՆԱԼՈՒԹԻՒՆ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԻ ԿԱՄ ՆԱԽԻՑ

(Փոխադրութիւն)

—

Ուսանող Պողոսեանցի մօտ հաւաքուել էին մի քանի հիւրեր. ի միջի այլոց եկել էին նորաւարտ երիտասարդ իրաւաբաններ և մի գեղեցիկ ուսանողուհի։ Սենեակի մէջ տեղը գրուած էր հին, բայց քիչ թէ շատ մաքուր սփռոցով ծածկուած թղթախաղի սեղանը, իսկ սեղանի վրայ ափսէների մէջ պանիր, երշիկ և ապա ինքնաեռը։ Հիւրերը տեղաւորուեցան սեղանի չորսբը։ 22 տարեկան քաղցրահայեաց տանտիկինը լցրեց թէյի բաժակները ու կաւեայ ըմպանակները, որոնք նոյնպէս տեղաւորուած էին սեղանի վրայ։ Սենեակի մէջ կատարելապէս փայլում էր տանտիկնոջ հնորհքը. պատերը գարդարուած էին նրա սեպհական ձեռագործներով. խոհանոցի սեղանը՝ գրասեղանի փոխուած՝ ծածկուած էր կապոյտ թղթով, որի վրայ առանձին խըթ նամբով դասաւորուած էին գլխարը և շրջնակաւոր նկարներ. անկիւնում գըրուած էր միակ փափուկ բազկաթոռը սպիտակ ծածկոցով։

—Ոչ, Բարսեղ Գրիգորեան,—ասաց 24 տարեկան համակրելի տանտէրը ուսանողը, խօսքն ուղղելով երիտասարդ իրաւաբաններից մէկին,—ինչ ուզում էք ասացէք, բայց ես ինձ բախտաւոր եմ զգում. ես և կինս ապրում ենք ընդամենը 45 րուբլիով ամիսը և շատ գոհ ենք մեր վիճակից. ճշմարիտ է երբեմն չի բաւականանում. բայց որ երկուսով ենք, այնքան էլ զգալի չէ։ Մենք բաւականանում ենք շատ քչով և բախտաւոր ենք, որովհետև միմեանց մխիթարում ենք անձկութեան և վշտի ժամանակ։ Մեր ապագան յոյսերով լի է և այդ է ամենից գլխաւորը մի տարուց յետոյ կաւարտեմ համալսարանը և մենք երկուսով կերթանք մի որ և իցէ գաւառ ու այնտեղ մեզ յարմար լաւ գործ կը գտնենք. ճշմարիտն ասած, Մոսկուան իւր պահանջներով, իւր կեանքի արագութեամբ և ճշմարիտ կեանքի բացակայութեամբ չի հրապուրում ինձ. անտանելի է այստեղ։

—Եւ դուք կը տեսնէք, թէ ինչպէս մենք գաւառում կաշխատենք և կը գործենք.—վրայ բերաւ տանտիկինը, ցոյց տալով ինքնաեռի եռակից իւր կենդանի դէմքը ու փայլուն աչքերը։

—Մի տարի սրանից առաջ,—շարունակեց Պողոսեանցը,—դժում էի ինձ միայնակ և վերին աստիճանի անհանգիստ ու երերուն. սարսափելի ծանր էր ինձ համար ապրելն անգամ, մանաւանդ երբ տեսնում էի, որ իմ շրջապատի բոլոր մարդիկն էլ նայում են դէպի կեանքի փայլը. ամեն բանի մէջ մի ինչ որ պաղութիւն էի նկատում. միայն լուէալականութիւնն պահպանում էր վերջնական վշտից...։ Բայց այժմ զգում եմ ինձ եռանդով լցուած, պատրաստ գնալու մտաղրուած նպատակին. վշտացած հոգու և թուլացած կամքի բոլէները բոլորովին չքացան. ես բըժշկուած եմ սարսափելի հիւանդութիւնից։

—Բայց ներեցէք,—նկատեց իրաւաբանը,—մի՞թէ կարծում էք, որ ուսանողը պահպանելով կարող է աղատուել այն հիւանդութիւնից, որի նշաններն այժմ դուք ցոյց տուեցիք. ես կարծում եմ ընդհակառակը. աւելի շուտ կընկնի կրակից բոցի մէջ. ես գիտեմ օրինակներ... Ինչ վերաբերում է ձեր ամուսնութեան, այսքանը կասեմ, որ դա էլ ունի իւր որոշ պատճառները, որոնք և ձեր ուսանողական ամուսնութիւնը հաղուագիւտ են դարձնում և անկասկած պատճառ են դառնում ձեր բախտաւորութեան. ամենաառաջինն ու ամենագլխաւորը մեր նորելի ոգեշունչ տիկին Վերա Օսիպովնայի դէպի կեանքը և դէպի մարդիկն ունեցած անկեղծ ու անաղարտ հաւատն է. երկրորդ՝ թոյլ տուէք պարզ խօսեմ, որպէսզի բացակայութիւնը, և երրորդ՝ յայտնի պահպանութիւնը 45 րուբլին յամենայն դէպս, ինչ էլ որ լինի էլի փող է։

—Անկեալ տարի մենք երկու ամիս աւելի քիչ էինք ստանում,—վրայ բերաւ Վերա Օսիպովնան.—ամուսինս այդ ժամանակ դասեր չունէր. շատ էլ հեշտ չէր դասեր գտնելը. բայց տրամադրութեան փոփոխութիւնն աննկատելի էր։

—Այդ նրա համար է այդպէս. որ ձեր կարիքը չի հասել դեռ այն աստիճանին, որ ձեր ոտների տակ սկսուի օրօրուել երկիրը, և կասկածը չի թունաւորել ձեր հոգին... Թոյլ տուէք ինձ պատմեմ ձեզ տարբեր պայմաններում յառաջացած ուսանողական ամուսնութեան մասին։ 4 տարի սրանից առաջ ապրում էի հիւրանոցում. դուք արդէն դիտէք այդ տեսակ սենեակներում ապրողներին և ծանօթ էք նրանց նիստուկացին, կեղտոտ, տխուր... ապրողներն էլ մի տեսակ նիհար, գեղնած. հասարակական կեանքը տխուր. հեռու, կըտրուած քաղաքի մեծ իրարանցումից և փակուած չորս լերկ պատերի մէջ. այստեսակ տեղերում ապրողների կեանքը շատ տխուր է անցնում, մանաւանդ երբ մեն մենակ են. բայց սրանից էլ ւելի տխուր է, երբ դուրս ես գալիս նեղ ու երկար աղօտ լուսով լուսաւորած միջանցքը. գիշերներն այդ միջանցքներում մահ են գալիս զուրսուած, գարշահոտած օրիորդները, որոնք իսկապես եթէ կարելի է ասել, կրում են իրենց վրայ մայրաքաղաքի կհաւատուրուած սենեակների ամբողջ երանգը և ամբողջ գիշերներով թրև են գալիս միջանցքներում իրենց տպիտների հետ։ Իմ ընկերը ուսանողներից մէկը, կամենալով տպաւորել հիւրանոցի տանտիկնուհի վրայ մի տեսակ նրանց խմբի հետ։ Եւ ահա մի տխուր գիշերանքի ընթացքում ընկերս խնդրեց ինձ խաչեղբայրը դառնալ... Մի քանի ժամանակից յետոյ էլ վկայ այդ ամուսնութեան դառն հետևանքներին։ Փոքրիկ փողոցի անկիւնում վարձում է մի փոքրիկ կիսամութ սենեակ։ կեղտոտ և ծանր օդ, անկարգութիւն և անյարմարութիւն. երկու կիսամեայ փոքրիկ երեխաներ «խաղ են անում» կեղտոտ յատակի վրայ. կինն ամբողջովին թերազգեստ, իսկ ամուսինը նըստած մի որ և իցէ անկիւնում գիրք էր կարդում։ Ընկերս շատ ուրախացաւ երբ ինձ տեսաւ, հրաւիրեց նստել փոքրիկ աթոռի վրայ ու սկսեց պատմել իւր վիճակից։ «Վատ, շատ վատ է, եղբայր—ասաց նա. — ամենագլխաւորն՝ անկարելի է պարապել. հարկաւոր և անհրաժեշտ է հաց հալթայթել, լաւ գասեր էլ չեմ կարողանում գտնել ծանօթներ չունիմ... Մի վերնազգեստ ունէի, այն էլ բոլորը կարկատաններով ճաշում եմ ընկերութեան ձրի ճաշարանում. այսինքն վերցնում եմ այնտեղից երկու բաժին ճաշ ինձ և կնոջս համար։ Այո պայմաններում այլապէս ապրել կարելի չէ։ Ինչ ասեմ, եղբայր հաղիւ հազ կառավարում ենք ամբողջ գերդաստանով։ Իսկ ինչ վերաբերում է բարձր նպատակներին, նրանցից բոլորովին ձեռք եմ վերցրել... Ոչ ես եմ ընկերներիս հասկանում, ոչ էլ նրանք ինձ։ Նոյնը և համալսարանի մասին պիտի ասեմ։ Ահա երկրորդ տարին է, ինչ երրորդ դասընթացումն եմ. առաջին դասընթացում մնացել եմ ու այդպիսով անցկացրել «մեղրային» կոչուած ամիսը. իսկ այժմ մոռանում տրիղոն եմ կատարում»...։ Նա երկար խօսեց այս եղանակով. երևում էր, որ սիրտը չատ էր այրուել։ Իրը պատրաստուեցի գնալ, նա ուղեկցեց ինձ։ Դուրսն աշնանային անտանելի եղանակ էր անձրև էր շաղում. մութ էր և ցուրտ, ընկերս շարունակում էր իւր գանգատներն ու դժգոհութիւնը. «Հանգամանքներն ինձ ճնշում են,—ասում էր նա.—մի հատատ բան չկայ, որի վրայ մարդ իւր յոյսը դնի և մի քիչ հանգստանայ. ամենայն օր միևնոյն պատկերն է. սենեակը մութ, կինս կիսամերկ, տխուր, երեխաները հիւանդ.. մարդ չկայ, որի հետ կարելի լինի խօսել, թէպէտ բան էլ չկայ խօսելու. չկայ սրտի ոգևորութիւն, մտքերի փոխանցումն և այլն և այլն... Բացի գարեջրի խանութից, ոչ մի բան ինձ համար բաց չէ. թմրացնում ես ուղեղդ գատարկ գարեջրով, յետոյ բախտաւոր դառնում։ Լսիր, ահա գարեջրի խանութը. փող ունիս, մրտնենք»։ Մտանք։ Ընկերս շատ չուտով թմրեց և սկսեց լաց լինել։ Այո, ես չէի ցանկանալ նրա տեղը լինել։

—Այդ շատ տխուր դէպք պատմեցիք—ասաց գեղեցիկ ուսանողուհին.—բայց չէ որ լինում են և երջանիկ ամուսնութիւններ։

—Երջանիկ ամուսնութիւն... Այո, յիշում եմ այդպիսի մի ամուսնութիւն,—վրայ բերաւ իրաւաբաններից մէկը։

—Իմ ծանօթ ուսանողներից մէկն ամուսնացաւ մի հարուստ, բայց չիմար և ուրիշի վրայ սիրահարուած, օրիորդի հետ... Երկու տարուայ ընթացքում ամուսինը ոչնչացրեց երկու կալուածք և ձեռք զարկեց երրորդին։ Կինն ամենևին ձայն չէր հանում, ընկերս էլ իրեն համաքում էր երջանիկ...։

ՔՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

—

Առաջնորդող. —Ամուսնալուծութեան խնդիրը։

Դաւառի ձայնը։

Քրոնիկոն լուրեր։

Մեզ գրում են.—Թերմիզից։

Ձևի մարդիկ։

Մամուլի շուրջը։

Կ. Պոլսի հայ թերթերից։

Թղթակցութիւններ. —Նամակ Անգլիայից, Մանչեստր։

Քաղաքական. — Մակեդոնիա։ Գերմանիա։ Թիւրքիա։

«Նոր-Դար»-ի հեռագրները։

Բանաստեղծական.—Ամուսնացող ուսանողների կեանքից։

Ցեղեկատու։

Յայտարարութիւններ։

Թիֆլիս, 11 հոկտեմբերի 1902 թ։

ԱՄՈՒՍՆԱԼՈՒԾՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

—

Մեր ընտանեկան թէ հասարակական կեանքի մէջ յայտնուող և իւր յաջող լուծման սպասող խընդիրներից մեկը ամուսնալուծութեան, այսպէս անուանուած, պահպարդանի խնդիրն է։

Պահը կանոնիկական եկեղեցական օրէնքներով խորհուրդ է համարում պսակը մեր մէջ, ինչպէս և ռուսաց մէջ կատարում է հոգևորականութիւնը և միմիայն հոգևորականութիւնը, հետևաբար և լրիվ կարօտ պսակից յետոյ ամուսնութեան վերաբերեալ երկու ամուսինների՝ մարդու և կնոջ մէջ ծագած վէճերը, որոնք կապուած են անմիջապէս պսակման ակտի, պրծի հետ և կարող են ուրեմն մի որ և է ներգործութիւն ունենալ, ի վնաս պսակի պահպանման, այդ տեսակ վէճերի միջամտողը և գատաւորը հոգևոր իշխանութիւնն է, որ պարտաւոր է գործել եկեղեցական—կանոնական օրէնքների սահմանում, որոնց ճանաչում է քաղաքացիական օրէնքը՝ հետևարար պետութիւնը և հովանաւորում։

Ամուսնալուծութիւնը, այլապէս ասած արդարացնելը այն գործողութիւնն է, որով երկու ամուսիններից մէկը լինչ լինչ հանգամանքների, ամուսինների միջև ծագած տարաձայնութիւնների պատճառով, ուզում են օրէնքի հիմնից վրայ և օրէնքով բաժանուել միմիանցից։

Հոգևոր իշխանութիւնն իրրև հոգևոր առեան այդտեղ թէ իրաւունք ունի և թէ պարտաւոր է քննել ամուսինների միջև ծագած վէճը կամ գանգատուողի պահանջը և կայացնել վճիռ, համաձայն, ինչպէս վերև ասացինք, եկեղեցական-կանոնական օրէնքների։

Ինչպէս մեր, նոյնպէս և ռուսաց կանոնական օրէնքով չի կարելի ամուսնալուծութեան հիմք ճանաչել երկու ամուսինների միմեանցից բաժանելու վերաբերութեամբ համաձայնութիւնը։ Մէկ կողմը ունի իւր որոշ պատճառները, որոնք և ձեր ուսանողական ամուսնութիւնը հաղուագիւտ են դարձնում և անկասկած պատճառ են դառնում ձեր բախտաւորութեան. ամենաառաջինն ու ամենագլխաւորը մեր նորելի ոգեշունչ տիկին Վերա Օսիպովնայի դէպի կեանքը և դէպի մարդիկն ունեցած անկեղծ ու անաղարտ հաւատն է. երկրորդ՝ թոյլ տուէք պարզ խօսեմ, որպէսզի բացակայութիւնը, և երրորդ՝ յայտնի պահպանութիւնը 45 րուբլին յամենայն դէպս, ինչ էլ որ լինի էլի փող է։

—Անկեալ տարի մենք երկու ամիս աւելի քիչ էինք ստանում,—վրայ բերաւ Վերա Օսիպովնան.—ամուսինս այդ ժամանակ դասեր չունէր. շատ էլ հեշտ չէր դասեր գտնելը. բայց տրամադրութեան փոփոխութիւնն աննկատելի էր։

—Այդ նրա համար է այդպէս. որ ձեր կարիքը չի հասել դեռ այն աստիճանին, որ ձեր ոտների տակ սկսուի օրօրուել երկիրը, և կասկածը չի թունաւորել ձեր հոգին... Թոյլ տուէք ինձ պատմեմ ձեզ տարբեր պայմաններում յառաջացած ուսանողական ամուսնութեան մասին։ 4 տարի սրանից առաջ ապրում էի հիւրանոցում. դուք արդէն դիտէք այդ տեսակ սենեակներում ապրողներին և ծանօթ էք նրանց նիստուկացին, կեղտոտ, տխուր... ապրողներն էլ մի տեսակ նիհար, գեղնած. հասարակական կեանքը տխուր. հեռու, կըտրուած քաղաքի մեծ իրարանցումից և փակուած չորս լերկ պատերի մէջ. այստեսակ տեղերում ապրողների կեանքը շատ տխուր է անցնում, մանաւանդ երբ մեն մենակ են. բայց սրանից էլ ւելի տխուր է, երբ դուրս ես գալիս նեղ ու երկար աղօտ լուսով լուսաւորած միջանցքը. գիշերներն այդ միջանցքներում մահ են գալիս զուրսուած, գարշահոտած օրիորդները, որոնք իսկապես եթէ կարելի է ասել, կրում են իրենց վրայ մայրաքաղաքի կհաւատուրուած սենեակների ամբողջ երանգը և ամբողջ գիշերներով թրև են գալիս միջանցքներում իրենց տպիտների հետ։ Իմ ընկերը ուսանողներից մէկը, կամենալով տպաւորել հիւրանոցի տանտիկնուհի վրայ մի տեսակ նրանց խմբի հետ։ Եւ ահա մի տխուր գիշերանքի ընթացքում ընկերս խնդրեց ինձ խաչեղբայրը դառնալ... Մի քանի ժամանակից յետոյ էլ վկայ այդ ամուսնութեան դառն հետևանքներին։ Փոքրիկ փողոցի անկիւնում վարձում է մի փոքրիկ կիսամութ սենեակ։ կեղտոտ և ծանր օդ, անկարգութիւն և անյարմարութիւն. երկու կիսամեայ փոքրիկ երեխաներ «խաղ են անում» կեղտոտ յատակի վրայ. կինն ամբողջովին թերազգեստ, իսկ ամուսինը նըստած մի որ և իցէ անկիւնում գիրք էր կարդում։ Ընկերս շատ ուրախացաւ երբ ինձ տեսաւ, հրաւիրեց նստել փոքրիկ աթոռի վրայ ու սկսեց պատմել իւր վիճակից։ «Վատ, շատ վատ է, եղբայր—ասաց նա. — ամենագլխաւորն՝ անկարելի է պարապել. հարկաւոր և անհրաժեշտ է հաց հալթայթել, լաւ գասեր էլ չեմ կարողանում գտնել ծանօթներ չունիմ... Մի վերնազգեստ ունէի, այն էլ բոլորը կարկատաններով ճաշում եմ ընկերութեան ձրի ճաշարանում. այսինքն վերցնում եմ այնտեղից երկու բաժին ճաշ ինձ և կնոջս համար։ Այո պայմաններում այլապէս ապրել կարելի չէ։ Ինչ ասեմ, եղբայր հաղիւ հազ կառավարում ենք ամբողջ գերդաստանով։ Իսկ ինչ վերաբերում է բարձր նպատակներին, նրանցից բոլորովին ձեռք եմ վերցրել... Ոչ ես եմ ընկերներիս հասկանում, ոչ էլ նրանք ինձ։ Նոյնը և համալսարանի մասին պիտի ասեմ։ Ահա երկրորդ տարին է, ինչ երրորդ դասընթացումն եմ. առաջին դասընթացում մնացել եմ ու այդպիսով անցկացրել «մեղրային» կոչուած ամիսը. իսկ այժմ մոռանում տրիղոն եմ կատարում»...։ Նա երկար խօսեց այս եղանակով. երևում էր, որ սիրտը չատ էր այրուել։ Իրը պատրաստուեցի գնալ, նա ուղեկցեց ինձ։ Դուրսն աշնանային անտանելի եղանակ էր անձրև էր շաղում. մութ էր և ցուրտ, ընկերս շարունակում էր իւր գանգատներն ու դժգոհութիւնը. «Հանգամանքներն ինձ ճնշում են,—ասում էր նա.—մի հատատ բան չկայ, որի վրայ մարդ իւր յոյսը դնի և մի քիչ հանգստանայ. ամենայն օր միևնոյն պատկերն է. սենեակը մութ, կինս կիսամերկ, տխուր, երեխաները հիւանդ.. մարդ չկայ, որի հետ կարելի լինի խօսել, թէպէտ բան էլ չկայ խօսելու. չկայ սրտի ոգևորութիւն, մտքերի փոխանցումն և այլն և այլն... Բացի գարեջրի խանութից, ոչ մի բան ինձ համար բաց չէ. թմրացնում ես ուղեղդ գատարկ գարեջրով, յետոյ բախտաւոր դառնում։ Լսիր, ահա գարեջրի խանութը. փող ունիս, մրտնենք»։ Մտանք։ Ընկերս շատ չուտով թմրեց և սկսեց լաց լինել։ Այո, ես չէի ցանկանալ նրա տեղը լինել։

—Այդ շատ տխուր դէպք պատմեցիք—ասաց գեղեցիկ ուսանողուհին.—բայց չէ որ լինում են և երջանիկ ամուսնութիւններ։

—Երջանիկ ամուսնութիւն... Այո, յիշում եմ այդպիսի մի ամուսնութիւն,—վրայ բերաւ իրաւաբաններից մէկը։

—Իմ ծանօթ ուսանողներից մէկն ամուսնացաւ մի հարուստ, բայց չիմար և ուրիշի վրայ սիրահարուած, օրիորդի հետ... Երկու տարուայ ընթացքում ամուսինը ոչնչացրեց երկու կալուածք և ձեռք զարկեց երրորդին։ Կինն ամենևին ձայն չէր հանում, ընկերս էլ իրեն համաքում էր երջանիկ...։

—Ֆայ, ախր, տեղնուտ էլ,—ասում է Հայկը ծիծաղելով։

—Ես, ես չէ՞ որ,—ասում է նաև Ռուբենը,—ես եմ ասել, որ ինձ մի տուր, ես ինձ համար կվերցնեմ։ Ես ինձ համար կվերցնեմ, որ ինձ մի տուր

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

— Ի՞նչ է նշանակում «Ազգային ինքնագիտակցություն» բառը, որ ամեն մեկ մեր ազգային գործչի բերանում է։

— Նշանակում է, որ ամեն մեկ մեր ազգային գործիչ ինքն իրեն գիտի, ինքն իրեն ճանաչում է, ինքն իրեն հասկանում է։

— Ուրեմն ամեն մեկ մեր ազգային գործիչ ինքն իրեն գիտի, ինքն իրեն ճանաչում է, ինքն իրեն հասկանում է, ուրեմն ամեն մեկ մեր ազգային գործիչ ինքնագիտակցություն ունի։

— Այո, այդպես է։

— Ուրեմն ամեն մեկ մեր ազգային գործիչ գիտի, թե ինչ է ուզում, գիտի, թե ինչ է պետք անել, գիտի, թե ինչ է պետք չանել, գիտի, թե ինչ ճանապարհով պետք է գնալ, որ հասնի իր նպատակին։

— Այո, այդպես է։

— Ուրեմն ամեն մեկ մեր ազգային գործիչ գիտի, թե ինչ է ուզում, գիտի, թե ինչ է պետք անել, գիտի, թե ինչ է պետք չանել, գիտի, թե ինչ ճանապարհով պետք է գնալ, որ հասնի իր նպատակին։

— Այո, այդպես է։

— Ուրեմն ամեն մեկ մեր ազգային գործիչ ինքն իրեն գիտի, ինքն իրեն ճանաչում է, ինքն իրեն հասկանում է, ուրեմն ամեն մեկ մեր ազգային գործիչ ինքնագիտակցություն ունի

Անգլիային։ Երիտասարդ Թուրքերը խոր-պապէս համոզուած են, որ Օսմանեան կայսրութիւնը մահմեդականութեան ամրացման տեսակէտից վերակազմել կարելի է միմիայն Անգլիայի աջակցութեամբ։ Որովհետև ներկայ սուլթանը մի առանձին համակրանք չի տածում դէպի Անգլիան, այդ պատճառով հրիտասարդ Թուրքերն այդ բանը բացատրում են նրանով, որ սուլթանը դէմ է իւր կայսրութեան մէջ ռեֆորմներ մտցնելուն։ Սուլթանը համոզուած է, որ Անգլիան օգնում է երիտասարդ Թուրքերին և այդ պատճառով չի սիրում նրան։

Այսպէս կոչուած ռուսական կուսակցութիւնը կամ աւելացէ Թուրքերի կուսակցութիւնը չատ աննշան է, Նրանց կարելի է համարել մատներով և ընդ ամին նրանք բոլորն էլ նախկին սպաներ են, որոնք գերի են եղել ընկած ռուսների ձեռքը վերջին ռուս-թրքական պատերազմի ժամանակ։

Աւստրիան, Ֆրանսիան և Իտալիան ամենին կողմնակիցներ չունին Թիւրքիայում. քսանհինգ տարի առաջ «ֆրանսիական կուսակցութիւնը» խիստ մեծ էր անգլիականի հետ, բայց ներկայումս ոչ մի Թուրք չկայ, որ ֆրանսիային կողմնակից լինի։

—

ԳԵՐՄԱՆԻԱ. — Ինչպէս յայտնի է, խնդիր կար, որ Վիլհելմ կայսրն ունկնդրութիւն տայ բոէը զօրավարներին։ «Temps»-ի Բերլինի թղթակիցը հաղորդում է, Թէ բոէրները այդ ունկնդրութիւնից հրաժարուեցին, երբ իմացան, որ այդ մասին խնդրամատոյց պիտի լինին Բերլինի անգլիական դեսպանի միջոցով։ Սակայն Դեյլը «Utrechchs Dagblad »լրագրի մէջ այս օրերս հրատարակած իւր մի նամակով յայտարարում է, Թէ բոէը զօրավարներն երբէք չեն մերժել Վիլհելմ կայսրի հրաւէրը։

«Մեր անկախութիւնը կորած է,— ասում է Դեյլն այդ նամակի մէջ։— Մենք հաշտութիւն ենք կնքել Անգլիայի հետ. էլ ինչ պիտի կամենանք մենք։ Մեզ Թշնամի մի քանի լրագրներ աշխատում են կասկած ձգել մեզ, խեղճ, հասարակ բոէրներիս, և մեր քաղաքականութեան վրայ։ Ասում եմ, Թէ մենք հրաժարուել ենք գերմանական կայսրի ունկնդրութիւնից, — այս բանն ես վճռապէս հերքում եմ։ Կայսրը մեզ չի հրաւիրել և սրան հակառակ պնդելը կատարեալ սուտ է։ Այս բոլոր լուրերը տարածւում են, ի հարկէ, նրա համար, որ մեզ անվստահելի կացուցանեն մեր նոր կառավարութեան աչքում։ Մենք հետամուտ ենք լինում միայն մի նպատակի—բարեգործական նպատակի. սա է մեր առաքելութիւնը և մեր ուղիղ ճանապարհը, որից չենք շեղուիլ։ Եթէ Գերմանիայի կայսրը կամ Ֆրանսիայի նախագահը յանկութիւն յայտնէին ընդունելու մեզ, այդ բանն, ի հարկէ, մեծ պատիւ կը լինէը մեզ համար։ Մերառաջին պարտականութիւնը կը լինէը այն ժամանակ գնալ անգլիական դեսպանի մօտ, որպէս զի նա ներկայացնէ մեզ կայսրին կամ նախագահին։ Այն բոլորը, ինչ որ հաղորդում են լրագրները,— որ իբր Թէ մենք չենք կամեցել հնազանդուել այս կարգին,—կրկնում եմ, բոլորովին ճիշտ չէ»։

„ՆՈՐ-ԴԱՐ“-Ի ՀԵՌԱԳՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՑ ՀԵՌԱԳ. ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

Հոկտեմբերի 10-ից

ՋԵՄԼԻՆ.—Մինիստրութիւնը չարունակելու է նախորդ մինիստրութեան ներքին և արտաքին քաղաքականութիւնը։ Մինիստրութեան եւկարատև գոյութիւնն ապահովուած է, եթէ աջողուի փոխադարձութիւնը։

ՓԻԼ.—«Չիկիթի» վրայ թնդանօթներ արձակելիս մի նաւաստի սպանուեց։

ՀՌՈՄ.—Առաւօտեան ժամը 10-ին այստեղ զգացուեց թեթև երկրաշարժ։

ԼՈՆԴՈՆ.—«Times»-ին Ջանքհայից հաղորդում են, Թէ Խանկօուի անգլիական հիւպատոսը պահանջել է, որ ընդհանուր վարչութեան այն պաշտօնեան, որն անմիջապէս պատասխանատու է միսիօնարների սպանման համար, մահուան պատժի ենթարկուի, իսկ միւս պաշտօնեաները համապատասխան պատիժներ կրեն։

ՍՈՖԻԱ.—Իշխանը յետադարձ իւրկ.Պոլիս կատարելիք ուղեորութիւնը. ազգային ժողովը բանալու համար հոկտեմբերի 14 ին նա կրժամանի Եւկսինոգրադից։

ԼՈՆԴՈՆ.—Ինգպտեա Սվայնի զօրախումբը, չենթարկուելով յարձակման, նահանջ տուեց Բոգոմլի կողմը։ Դրութիւնն աւելի զոհացուցիչ է։ Փենջարի գնդին պրուած հրամաններն չեն փոխուած, որովհետև կարելի է սպասել, որ նոր բարդութիւններ առաջանան։ Օգնական զօրքերն Ազնից այսօր հասել են Բերբերա։

Հոկտեմբերի 11-ից

ԿԻԵՒ.—Մեծ իշխան Կոստանդին Կոստանտինովիչը մեկնեց հիւսիս։ Նրան ճանապարհեցին իշխանաւոր անձերը և մի վաշտ կազեանները երաժշտական խմբով։

Կ. ՊՈԼԻՍ.—Բ. Դրան և ֆրանսիական դեսպանատան միջև կայացած համաձայնութեան զօրութեամբ, օսմանեան բանկը վճարում է Լորանզոյին և Տուբինիին մաքսային փոխառութիւնից 62,000 ոսկի և երաշխաւորում է կանոնաւորապէս հատուցանել յետագայ վճարները։

Բ. Դուռը հաւատացնում է, Թէ Կարմիր Ծովում իտալական հպատակների աւազակների ձեռքով կողոպտուելու խնդրի մասին իտալական կառավարութեան հետ ունեցած վէճը լուծուած է։ Իտալիան խոստացել է յետ կոչել իւր նաւերը։

ԼՈՆԴՈՆ.—«Times»-ը քազուածքներ է հրատարակում Կրիւգերի յուշագրութիւնից։

ՍՈՖԻԱ.—Կաւտրուլ մակեդոնական ապստամբներին գլուխ անցած կանգնած է Ռուպելի կիրճից ոչ հեռու և այնտեղից անհանգստացնում է Թուրքերին։ Պերին-Պլանինան գաղձալ է ապստամբութեան բոյն Ստրումի, իսկ Բելասիցան և Բադունան—Վարդարի հովիտներում։ Տաք կռիւներ են տեղի ունենում Պաորիչի և Ջումայի շրջակայքում։ Տեղական բնակչութիւնը մեծ համակրութեամբ է վերաբերւում ապստամբութեանը Թրքական նոր անդրդուիչների պատճառով։

ՎԵՆՆԱ.—Կայսրը յունաց Թագաւորի մօտ մնաց մօտ ¾ ժամ։ Տեսակցութիւնը սրտագին բնաւորութիւն ունէր։ Յետոյ Թագաւորը փոխ-այցելութիւն տուեց։

ՈՒԱՇԻՆԳՏՈՆ.—Ամերիկեան մարտանաւի հրամանատարը հեռագրում է, որ յեղափոխութիւնը Հաիտիում նորից բռնկել է։ Կանայք և երեխաներն ապաստարան են որոնում հիւպատոսում։

ՀՌՈՄ.—Երկրաշարժն առանձնապէս զգալի էր Վելլետրիում, Ջիտտադուկալէում, Տերնէում և Ռիետիում։ Մեծ երկիւղ էր տիրում. մի քանի անձ վնասուած են. չնայելով վատ եղանակին, բնակչութիւնը պատրաստուել էր գիշերել հրապարակներում։

ՊԱՐԻԶ.—Պատգամաւորների ժողովում Կոմբը Դիւնկիրկենի անկարգութիւնների առիթ կարդաց մի հեռագիր զօրագլուխը վերջացած լինելու մասին։

Կ. ՊՈԼԻՍ.—«Իկդամ» լրագրին հաղորդում են, որ Կրետայի կապայի բնակիչներն ապստամբների հետ զոյացել են և ներում են հայցել։ Սուլթանը ներում է չնորհել և Թոյլ է տուել, որ նրանք վերադառնան իրենց աները։ Դիւանագիտական շրջաններում այս տեղեկութիւնները չեն հաստատուած։

Կ. ՊՈԼԻՍ.—Կարմիր Ծովի միջադէպը լուծուած է։ Դուռը խոստացել է իտալական կառավարութեան ձեռքը յանձնել աւազակներին և վճարել աւստրիական 19,000 գուլդէն։ Մինչև որ այս խոսոտումը կատարուի, մարտանաւերը մնում են իրենց տեղում։ Լսում է, որ Դուռն այս խնդրի վերաբերմամբ դիմել է պետութիւններին մի շրջաբերականով։

ՆԻՒ-ՅՕՐԿ.—Պորտ-օֆ-Սպենից հեռագիրը հաղորդում է, Թէ Լագուայրայի առաջ կանգնած անգլիական և գերմանական մարտանաւերի սպանները չեն կարծում, Թէ Կաստրոն վճռական յաղթութիւն տարած լինի, այլ կարծում են, որ ապստամբներն են յաղթել։

ՂԼԻՍՍԵԼՖՈՒՐԳ.—Հոկտեմբերի 10-ին, Ղլիսսելբուրգի նուաճման երկու հարիւրամեակի նախօրը, հղրայրական դեբեզմանի վրայ, Մեծ Իշխան Վլադիմիրը Ալէքսանդրովիչի ներկայութեամբ, պատարագ մատուցուեց և հոգեգանգիստ կատարուեց Կայսր Պետր I-ի և պատերազմի գաշտում ընկած բոլոր զինուորների համար։—Մեծ Իշխանը զինուց հրչէջների խումբը «Ծնեպա» չգենաւում տեղի ունեցաւ նախաճաշ։ Ժամը 2-ին Մեծ Իշխանը չոգեմակոյկով գնաց բերդը և ներկայ եղաւ հոգեհանգստին եղբայրական գերեզմանի վրայ։ Պատգամաւորութիւնները գրին արձանագրեցին երկու պահ և Փրկչի պատկերը։ Ժամը 6-ին տաճարում Ինոկենտիոս եպիսկոպոսը հսկում կատարեց։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ.—Հոկտեմբերի 14-ին լրանում է եօթանասունամեակն այն օրուանից, երբ Մեծ Իշխան Միխայիլ Նիկոլայևիչը նշանակուեց հեծելազօրեան գնդի շէֆ։

«Պրաւ. Վեստ.»ը հաղորդում է. Թէ Թոյլ է տրուած համառուսական հանգանակութիւն բանալ Սեաստոպոլի պաշտպանութեան արձան կանգնեցնելու համար։

«Խաղալին» ամսագրին յայտարարուած է երկրորդ նախադուշացումը։

Նրանք, որոնք սահման են «Նոր-Դար»-ը և դեռ չեն վճարել բաժանորդավճարը և նրանք, որոնց վրայ անցեալից ապառիկ է մնում, խնդրում ենք, բարեհաճեն ուղարկելու իրենց պարտքը։

Խմբագիր հրատարակիչ՝
ՍՊԱՆԴԱՐ ՍՊԱՆԴԱՐԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԿԱՊՍԻԻԼՆԵՐ ՄԱՏԻԿՈՅԻ

(Capsules au Matico)

ԴՐԻՄՈ ԵՒ ՀՆԿ. ԴԵՂԱՁՈՐՆԵՐԻ

Թոյլ է արուած Ռուսիայում։

Աջողութեամբ գործ է ածւում հռնոլէի բժշկութեան ժամանակ, երբէք չյոգնելով ոտամաքսը, ինչպէս այդ լինում է, երբ գործ է ածւում Կոպայբալզամը հիգուկ ձևով։

Парижъ, 8, Rue Vivienne և զբոսաւոր դեղատներում։

(М.) № 204995 24—15

Ս. ԽԱՉ ՔԱՂԱՔԻ

երեքդասեան և երեք-միդասեան գպրոցների համար հարկաւոր է ցենզ ունեցող երկու ուսուցիչ հայոց լեզուի և կրօնի դասերի համար. չաբաթական լեզուից՝ 21 դաս, կրօնից՝ 27 դաս, իւրաքանչիւրին 24 դաս երկու գպրոցներում. իւրաքանչիւրին՝ 650 ր. տարեկան ռոճիկ. ընդամենը 1300 րուբլի, առանց ճանապարհածախսի, բնակարանի և այլն։ Ուսուցիչները պէտք է լինեն գպրոցատարաններ (ինսթիտուտից ճեմարանից, Ներսիսեան գպրոցից ծանկացողները կարող են դիմել հետևեալ հասցէով.

Въ общественное Правленю города Св. Креста (Став. губ.)

(1037) 3—3.

ՀՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

Պետերբուրգում, Իլինի յայտնի վիմագրատան մէջ

„Уроки чистописанія для дѣтей“.

сост. Макарій.

Գինն է 25 կոպէկ

Հրատարակչի հասցէն՝Эриванъ-Книжный магазинъ Петросъ Ованисянцъ

Սեւ ծովի ափին գտնուող ուսումնարանի համար ՈՒՍՈՒՑԻՉ ՀԱՅ ՀԱՐԶՈՒԱԾ Է (1045) 2—1

ԱԲՈՆԵՄԷՆ № 2
ՍՐԻՍՏՈՓ. ԸՆԿ. ԹԱՏՐՈՆ
ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 14-ԻՆ

Հայոց գրամատիկական ընկերութեան խումբը
մասնակցութեամբ օր—ներ ԽԻԹԱՐԵՆԻ և ՄՈՒՐԻ-ՀՐԱՆՈՒՇԻ
կը ներկայացնէ 2-րդ անգամ նոյն անսամբլով
I
ՎԱՆԻՒՇԻՆԻ ԶԱՒԱԿՆԵՐԸ
Դրամա 4 գործ. Նայդերնովի, թարգմ. Ց.Աբէլեանի
Ո
ՉԱՐԱԳՈՒՀԱՒ ԴԵՒԻԻԴ
Վոդեվիլ 1 գործ.
ՍԿԶԲՆ Ի 8 ԺԱՄԻՆ
Խումբը պատրաստում է Հաուպտմանի «Խրատուզուած զանգակ» Ֆէէրիա
դրաման
Ռեժիսիօր Ց. ԱԲԷԼԵԱՆ
(1034) 2—2

Համաձայն հատիպօսականի Գանձակի ս. Լուսաւորչէ եկեղեցւոյ ծխականաց, պարտք եմ համարում յայտարարելու ցանկացողներին, որ քաղաքիս յիշեալ եկեղեցւոյ համար հարկաւոր է մէկ տիրացու սարկաւագութեան համար եւ Թեկնածու կանդիտատ նոյն եկեղեցւոյ միաբան քահանայից, որը պէտք է ունենայ յաջող ձայն եւ ձեռագրանի կամ Թեմական դպրատոցի աւարտական վկայական։ Հարկաւոր է նմանապէս մէկ ձայնաւոր տիրացու եկեղեցական երգեր եւ շարականն իմացող նոյն եկեղեցւոյ լուսարարութեան համար։ Պայմանների մասին դիմել նոյն եկեղեցւոյ երեսփոխանին։

Երեսփոխան՝ Սերգէյ Յովհաննիսեան Ազատեան
Հասցէ՝ Гор. Елисаветполь, Сергѣю Азатянцу
(1038) 3—3

Лѣсопильный заводъ
Аршалуйсъ бывш. **Ананова**
Михайловскій просп. № 68, въ Тифлисѣ.
ПРОДАЖА
СУХИХЪ ЛѢСНЫХЪ МАТЕРІАЛОВЪ РАЗНЫХЪ ПОРОДЪ:
сосновыхъ, еловыхъ, качагревыхъ, липовыхъ, ольховыхъ, кленовыхъ, чинаровыхъ, орѣховыхъ, дубовыхъ ясеневыхъ досокъ и реекъ, также багадки биерезовые и дручки.
ПРИНИМАЮТСЯ ЗАКАЗЫ ПО УМѢРЕННЫМЪ ЦѢНАМЪ.
(1018) 10—10

ՈՒԶԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
ծախւում է
ԳՐԱՄՈՖՈՆ
չատ արժան, տեղից մեկնելու պատճառով։ Գրամոֆոնը ունի կոնցերտի Մխիթարան, նիկելի ռուպիը, 40-ից աւելի մետաղէ նոր և ընտիր պլաստիներ՝ Փիդների, Սոբինովի, Բուխատեարովի, Մակակովի, Տարտակովի, Վեալցեայի, Չահլամեանի, Կրաւեցի և ուրիշ նշանաւոր երգիչների։
Հարցնել կարելի է «Նոր-Դար»-ի խմբագրատանը կամ Նիկոլաեան և Տուրպենեան փողոցների անկիւն՝ տուն Ալէյովի, № 2. երկրորդ դուռը անկիւնից։
Այգտեղ և վարձով արուում է երկու լոյս և մաքուր սենեակներ միայ նակեացներին. կարելի է վարձել սենեակները կահաւորուած և ծառայով
(1032) 10—10

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ
ԹԻՓԼԻՍ, ԼԵՐՄՈՆՏՈՎՍԿԱՅԱ ՓՈՂՈՑ, №9
Ցանկացողը ունենալ իրենց առևտրական գործերի համար անցեալ յունիս ամսում ուսման ընթացքն աւարտած աշակերտներ և աշակերտուհիներ՝ Թող բարեհաճեն դիմել կուրսերի հիմնողին՝ Ս. Մանուէլեանցին։ Աւարտողներն ստացել են մասնագիտական առևտրական կրթութիւն, Կովկասի ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձուից հաստատուած ծրագրի համեմատ, և ունին օրինական ատեստատներ։
Ընդունելութիւնները սկսուելու են սեպտեմբերի 2-ից։ Կուրսերի ծրագրերն ու կանոնները կարելի է ստանալ ծրագրէս Կուրսերը հիմնողի բնակարանում։ Օտար քաղաքացիք դիմում են՝ Тифлисъ, учредителю Коммерческихъ Курсовъ С. П. Мануэльянцу. (970) 12—7

Доз. ценз. Тифлисъ, 11-го октября 1902 г. Տպարան ընկ. «Վերեիչև և Կամենմախեր» Типографія Т-ва „Вереичевъ и Каменмахеръ“, Михайловск. пр., № 81 Телеф. № 852